

Drepturile
tinerilor!
Drept acasă!

Stoparea fenomenului tinerilor fără adăpost:
GHID BAZAT PE DREPTURILE OMULUI

CANADA WITHOUT POVERTY
CANADA SANS PAUVRETÉ

Despre acest ghid

Acest ghid a fost elaborat de către organizația canadiană Canada Without Poverty (Canada fără sărăcie), în parteneriat cu A Way Home Canada (Drum către acasă), Canadian Observatory on Homelessness (Observatorul Canadian asupra Fenomenului Persoanelor fără Adăpost) și FEANTSA (Federația Europeană a Organizațiilor Naționale care lucrează cu Persoanele fără adăpost). Finanțarea proiectului a fost asigurată de Maytree și Fundația Laidlaw (Canada).

Realizat pe baza a diferite opinii, rezultate de cercetare și a consultărilor directe, cu sprijinul a numeroase organizații și indivizi, acest ghid nu ar exista fără susținerea partenerilor comunității profesionale și expertiza și îndrumarea Raportorului Special al Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului la Locuire – doamna Leilani Farha.

Autorii sunt recunoscători pentru observațiile utile asupra acestui ghid realizate de o serie de tineri care au trăit ca persoane fără adăpost, transmise atât prin consultări directe în Vancouver și Toronto, Canada, cât și prin completarea de chestionare online și prin evaluarea materialului rezultat. Drepturile tinerilor contează – le mulțumim acestora pentru exprimarea opiniilor lor în realizarea acestui ghid.

Acest ghid a fost tradus de dr. Mirela Paraschiv (Universitatea din București, Centrul Interdisciplinar de Cercetări Avansate asupra Dinamicii Teritoriale - CICADIT).

Cuprins

1. Fenomenul tinerilor fără adăpost – Imaginea de ansamblu	3
2. Ghidul acesta este pentru TINE	7
3. Valoarea abordării fenomenului tinerilor fără adăpost prin prisma Drepturilor Omului	8
4. Drepturile fixează Standardul	12
5. Activarea Drepturilor	17
6. Evaluare finală	28
Referințe bibliografice	29

Fenomenul tinerilor fără adăpost - Imaginea de ansamblu

Fenomenul tinerilor fără adăpost constituie o problemă presantă la nivel global, solicitând atenție urgentă.

Observatorul European asupra Fenomenului Persoanelor fără Adăpost (The European Observatory on Homelessness) a semnalat creșterea numărului de tineri fără adăpost în Europa ca fiind tendința cea mai frapantă în dinamica demografică a persoanelor fără adăpost. Departamentul de Justiție al Statelor Unite ale Americii estimează faptul că peste 1.9 milioane de tineri ajung în situația de persoană fără adăpost în fiecare an (Bardine et al., 2014). În Canada, aproximativ 35 000 de tineri devin persoane fără adăpost, anual (Gaetz, 2014), în timp ce sursele din Marea Britanie raportează faptul că cel puțin 83 000 de tineri au fost persoane fără adăpost în 2014 (Clarke et al., 2015). În România, au fost identificați aproximativ 1100 de copii și tineri pe străzile din București (Organizația Salvați Copiii, 2014).

Următoarele aspecte sunt de luat în calcul:

Un studiu american a identificat faptul că un sfert dintre tinerii condamnați penal au devenit persoane fără adăpost în cursul primului an după eliberarea din închisoare, în timp ce, în Anglia, aproape 70% dintre tinerii fără o locuință recidivează în termen de doi ani de la eliberare (Woolley, 2015).¹

Tinerii fără adăpost din România se confruntă cu probleme adiționale de sănătate mintală din cauza consumului de droguri – în București, 20% dintre tinerii fără adăpost sunt consumatori de droguri injectabile, 17% consumă etnobotanice, iar 17% substanțe inhalante (Organizația Salvați Copiii, 2014).

Un raport din Australia menționa faptul că 42% dintre persoanele indigene fără adăpost sunt tineri cu vârsta sub 18 ani.

În Canada, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie, între 20-40% din totalul tinerilor fără adăpost se identifică drept LGBTQ2S (Acronim anglofon folosit pentru a desemna comunitatea minorităților sexuale și de gen: lesbiene, homosexuali, bisexuali, transsexuali etc.) (Gaetz, 2014; Price, Wheeler, Shelton, & Maury, 2016; Roche, 2005).^{5,6,7}

Vârsta medie a tinerilor fără adăpost din București care locuiesc permanent pe stradă este de 21 de ani, iar cea a tinerilor cu locuire temporară pe stradă este de 17 ani (Organizația Salvați Copiii, 2014).

În Australia, tinerii refugiați sunt predispuși să ajungă în situația de persoană fără adăpost de la șase până la zece ori mai mult (Lawson & Dutertre, 2010).

Un studiu a arătat că mai mult de 50% dintre tinerii fără adăpost din Canada au experimentat probleme de sănătate mintală. Mai mult, 75% dintre acești tineri sunt incapabili, ulterior, să acceseze un tip adecvat de locuire, ca urmare a acestui fapt (Learning Community, 2013).⁸

În România, 40% dintre tinerii fără adăpost din București (persoane cu vârsta de peste 14 ani) au la rândul lor copii (Organizația Salvați Copiii, 2014).

În Brazilia, 72% dintre copiii care trăiesc pe stradă sunt băieți, cu vârste cuprinse între 12-17 ani (Consortium for Street Children, 2016).⁴

Tinerii de etnie romă sunt suprareprezențați în cadrul populației de persoane fără adăpost din România – în București, 56% dintre copiii și tinerii fără adăpost sunt de etnie romă (Organizația Salvați Copiii, 2014).

30% dintre tinerii fără adăpost din București locuiesc permanent pe stradă de peste 10 ani (Organizația Salvați Copiii, 2014).

Cifrele sunt clare, iar Organizația Națiunilor Unite a luat acest lucru la cunoștință. În cadrul celui mai recent raport al său, Raportorul Special al Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului la Locuire a provocat guvernele de la nivel mondial să transforme eradicarea fenomenului persoanelor fără adăpost într-o prioritate de top legată de respectarea drepturilor omului, acordând atenție specială tinerilor. Acest apel la acțiune are loc chiar în momentul în care tinerii de pe glob se confruntă cu niveluri record ale șomajului, costuri insurmontabile pentru educație, măsuri dure de austeritate și inegalitate economică în creștere – condiții care favorizează apariția fenomenului persoanelor fără adăpost în rândul tinerilor.

Fenomenul tinerilor fără adăpost: nu reprezintă același lucru pentru toți

Experiențele tinerilor fără adăpost sunt distincte. Spre deosebire de persoanele fără adăpost adulte, tinerii care pleacă de acasă părăsesc, în același timp, o serie de relații bazate pe dependență socială – legat de un părinte sau un tutore – și trebuie să facă față, brusc, unor provocări ale vieții de adult, înainte de a deține competențele sau experiența adulților.

Cercetările au arătat că durata petrecută de către tineri ca persoane fără adăpost este direct proporțională cu probabilitatea ca aceștia să fie expuși unor riscuri de exploatare socială și economică, aflându-se, de asemenea, cu atât mai mult în situația de a experimenta traume de diferite tipuri, stare de sănătate în declin, vulnerabilitate nutrițională și adicții (Boivin, Roy, Haley, & Gaulbaud du Fort, 2005). Odată rămași fără locuință, tinerii sunt în scurt timp prinși în stilul de viață specific străzii. Consecințele pe termen lung ale acestui fapt sunt considerabile, incluzând:

- Risc ridicat de exploatare, violențe, victimizare, abuz fizic și sexual (Braitstein et al., 2003).
- Contact mai frecvent cu poliția și sistemul judiciar (Baron, 2013).
- Abandon școlar și dificultăți în obținerea unui loc de muncă (Gaetz, 2014).
- Incidență ridicată a unor tulburări de tipul stresului, depresiei, anxietății și suicidului (Kidd, 2004).
- Consum ridicat de diferite tipuri de droguri, pentru a face față vieții pe stradă (Barnaby, Penn, & Erikson, 2010).

Toate aceste aspecte subliniază urgența luării unor măsuri de prevenție, în primul rând, pentru ca tinerii să nu ajungă persoane fără adăpost, apoi, legat de aceia care sunt deja persoane fără adăpost, pentru a scurta cât mai mult această situație și a o face să fie ultima de acest tip pentru aceștia.

Anumite categorii de tineri prezintă o vulnerabilitate specială în relație cu fenomenul persoanelor fără adăpost și înregistrează experiențe diferite de acest tip:

Tinerii provenind din sistemul public de protecție specială.

Odată ajunși adulți, tinerii depășesc vârsta legală până la care li se acordă sprijin din partea sistemului public de protecție a copiilor, fiindu-le înlăturat și accesul la tipuri preexistente de suport, de tipul educației, finanțării și locuirii.

Tinerii LGBTQ2S (lesbiene, homosexuali, bisexuali, transexuali etc.).

Informațiile existente în privința acestei categorii de tineri sunt reduse, ridicând astfel noi dificultăți de gestionare, dar se remarcă existența unui grup de tineri fără adăpost în creștere care trebuie să se confrunte cu discriminare legată de identitatea sexuală sau de gen a acestora.

Tinerii care fug de acasă din cauza violențelor și abuzurilor. Abuzurile de acasă le-au împins în stradă pe 61% dintre tinerele care sunt persoane fără adăpost (Cray, Miller, & Durso, 2013).¹⁰

Tinerii imigranți.

Izolarea culturală, barierele legate de limbă, obstacolele privind angajarea, tensiunile familiale și stresul – tinerii imigranți se confruntă cu numeroase dificultăți.

Tinerii de etnie romă.

Din cauza istoricului de discriminare culturală, tinerii de etnie romă sunt suprareprezențați, în general, în cadrul populației de persoane fără adăpost.

Tinerii cu istoric judiciar penal.

Accesul la o locuință stabilă poate fi un factor cheie de succes al programelor de reabilitare a tinerilor delicvenți, dar locuirea adecvată și sprijinul extern (financiar și pentru angajare) sunt în mod frecvent nedisponibile.

Tinerii cu probleme de sănătate mintală.

Mare parte dintre tinerii fără adăpost se confruntă cu probleme de sănătate mintală, rezultând astfel riscuri și obstacole adiționale pentru aceștia, aflați deja într-o situație dificilă.

Grupurile de tineri specifice de risc sunt mai susceptibile la a deveni persoane fără adăpost. Acest lucru înseamnă că aceștia au trecut printr-o serie de violări ale drepturilor omului, ajungând astfel în situația de persoane fără adăpost. Incluși în grupul social mai larg al "persoanelor fără adăpost", tinerii cu risc social ridicat devin în continuare ținta unor discriminări și probleme extinse de siguranță, fiind supuși și unei complexități de provocări interconectate emoționale și fizice. În crearea unui plan de acțiune privind fenomenul tinerilor fără adăpost, experiența mai generală a acestora ca persoane fără adăpost trebuie considerată împreună cu situațiile și cauzele particulare ale fenomenului tinerilor fără adăpost.

Drepturile în ACȚIUNE!

Comunitățile locale din Canada, care au avut succes în înțelegerea contextului lor local, au adus împreună o varietate de factori de decizie – incluzând reprezentanți ai guvernului, furnizori locali de servicii, dezvoltatori imobiliari, membri ai mediului de afaceri, precum și tineri fără adăpost. Rezultatul acestor colaborări este legat de faptul că multe dintre comunitățile locale din Canada au dezvoltat și implementat planuri de eradicare a fenomenului tinerilor fără adăpost, luând în considerație nevoile persoanelor afectate, în timp ce au fost urmărite diferitele direcții de prevenție și cauzele sistemice ale fenomenului.

Ghidul acesta este pentru TINE

În ciuda amplitudinii acestei probleme, au loc numeroase preocupări la nivel național, regional și local, în întreaga lume, pentru a preveni și gestiona fenomenul tinerilor fără adăpost.

În fiecare zi, decidenți, educatori, asistenți sociali, voluntari și tineri dedicați contribuie la ameliorarea vieții tinerilor fără adăpost. Pentru a-i ajuta în această muncă extrem de importantă, acest ghid plasează drepturile omului în fruntea procesului decizional, cu scopul de a sprijini identificarea cauzelor sistemice ale fenomenului persoanelor fără adăpost și a unor soluții care să respecte drepturile omului.

Ghidul acesta este pentru TINE:

- Decidenți de la nivel național care lucrează la dezvoltarea unei strategii naționale de eradicare a fenomenului tinerilor fără adăpost.
- Membri ai consiliilor locale care lucrează pentru realizarea unui plan dedicat fenomenului tinerilor fără adăpost, la nivelul comunității.
- Tineri cu risc ridicat sau aflați deja în situația de persoane fără adăpost, având dorința de a se implica în dezvoltarea de strategii dedicate fenomenului tinerilor fără adăpost.
- Asistenți sociali care lucrează în cadrul unui adăpost pentru tinerii fără adăpost.
- Membri ai unei organizații non-guvernamentale care depune eforturi să stopeze fenomenul persoanelor fără adăpost în cadrul comunității locale.

Valoarea abordării fenomenului tinerilor fără adăpost prin prisma Drepturilor Omului

Un cadru de gestionare bazat pe drepturile omului poate asigura o mai bună pregătire a factorilor de decizie implicați în această muncă vitală de eradicare a fenomenului persoanelor fără adăpost.

Abordarea inclusivă și participativă a procesului decizional în această problematică, îi plasează pe cei direct afectați la aceeași masă de discuții cu decidenții, în timp ce accentuarea asumării răspunderii și a accesului la remedii sprijină procesul de identificare a rolurilor și responsabilităților aferente. Această abordare a drepturilor omului conectează discriminarea, resursele guvernamentale și serviciile dedicate, fiind direcționată către nevoi imediate, în timp ce urmărește rezolvarea cauzelor structurale. Cel mai important, abordarea modifică în mod fundamental modul de înțelegere a fenomenului tinerilor fără adăpost, recunoscând

“De mult prea multe ori, situația de persoană fără adăpost este asociată unui eșec personal și moral, când reprezintă, de fapt, o problemă structurală și politică”

Leilani Farha, Raportorul Special ONU asupra Dreptului la Locuire

faptul că acesta nu reprezintă doar un rezultat al unor circumstanțe de ordin individual, dar constituie o consecință a unor tipare sistemice ce includ inegalități, excluziune și abandon, și a eșecului statelor în a acționa conform responsabilității asumate de a proteja drepturile omului.

Tinerii și drepturile omului

O abordare din perspectiva drepturilor omului susține ideea că toți tinerii au dreptul fundamental, legal, de a avea acces la locuire adecvată și de a fi protejați, astfel încât să nu ajungă în situația de persoane fără adăpost.

Guvernele de la nivel național ratifică tratate internaționale privind drepturile omului și emit raportări către organismele internaționale privind modul de respectare a conformității, însă este necesar ca toate nivelurile de guvernare să se conformeze tratatelor ratificate. În fapt, implementarea acestor angajamente se realizează de multe ori la nivelul de bază, prin intermediul politicilor, programelor, serviciilor comunitare și cu sprijinul autorităților locale.

Drepturile omului reprezintă responsabilitatea tuturor.

Tinerii care sunt persoane fără adăpost se confruntă cu bariere incredibile în accesarea de servicii, asigurarea unei locuiri sigure și accesibile și revendicarea drepturilor de care dispun:

- Proprietarii refuză tinerii care doresc să închirieze o locuință, din cauza faptului că aceștia nu dispun de o perioadă de angajare suficient de îndelungată și nici de resurse financiare pe termen lung;
- Tinerii care ajung persoane fără adăpost primesc, de cele mai multe ori, doar cazare și servicii de consiliere în cadrul adăposturilor de urgență. În București, doar 47% dintre copiii și tinerii fără adăpost au primit servicii de asistență și sprijin (Organizația Salvați Copiii, 2014).
- Tinerii nu au acces la adăposturi deschise către primirea persoanelor aparținând minorităților sexuale (LGBTQ2S);
- Municipality elaborează strategii privind fenomenul persoanelor fără adăpost, dar tinerii nu sunt implicați și consultați;
- Poliția străbate străzile orașului, ridicând copiii și tinerii fără adăpost, dându-le amenzi sau trimițându-i către periferie;
- Diferite familii migrează către oraș în căutarea de oportunități economice, dar nu găsesc și opțiuni adecvate de locuire. În această situație, pentru a evita locuirea într-un spațiu supraglomerat, dar și pentru a obține venituri suplimentare, membrii tineri ai familiei sunt tentați să locuiască pe stradă.

Într-un cadru de gestionare bazat pe drepturile omului, fiecare dintre aceste situații de zi cu zi este înțeleasă ca un eșec în implementarea drepturilor omului, solicitând astfel o soluție care să recunoască dreptul fiecărui individ la un standard adecvat de locuire.

Toate drepturile omului sunt aplicabile problematicii tinerilor, însă drepturile enumerate mai jos sunt cele mai relevante:

DREPTURI ECONOMICE ȘI SOCIALE

- Dreptul la un nivel de trai adecvat
- Dreptul la locuire
- Dreptul la hrană
- Dreptul la muncă
- Dreptul la educație
- Dreptul la sănătate

DREPTURI CIVILE ȘI POLITICE

- Libertatea de expresie
- Dreptul la viață
- Dreptul de acces la justiție
- Libertatea de întrunire și de asociere
- Dreptul la securitate personală și intimitate

DREPTUL LA NEDISCRIMINARE ȘI DREPTUL LA EGALITATE

Este posibil ca existența dreptului la locuire să fie cunoscută, dar să nu fie stăpânită modalitatea de a sprijini implementarea acestuia. De asemenea, se poate să fi fost incluse deja unele dintre reglementările drepturilor omului în cadrul strategiei curente de gestionare a fenomenului persoanelor fără adăpost, dar nu este suficient cunoscut modul de funcționare eficientă a unei abordări prin prisma drepturilor omului.

Apărute din adversitate

Istoria drepturilor omului este conectată cu valoarea și scopul acestora. În contextul repercusiunilor devastărilor produse de al doilea război mondial, comunitatea mondială a răspuns acestor atrocități creând oportunitatea ca umanitatea să devină mai bună – înglobând respectul pentru demnitatea tuturor persoanelor ce alcătuiesc marea familie umană.

Suntem cu toții egali ca ființe umane și în ceea ce privește drepturile omului.

“Drepturile omului sunt drepturi inerente tuturor ființelor umane, indiferent de naționalitate, loc de rezidență, sex, origine națională sau etnică, culoare, religie, limbă sau oricare alt statut. Suntem cu toții în egală măsură împuterniciți în privința drepturilor omului, fără discriminare. Aceste drepturi sunt interrelaționate, interdependente și indivizibile.” – Biroul Înalt Comisarului pentru Drepturile Omului

Mai jos, sunt expuse 7 motive care ar trebui luate în considerație în a utiliza drepturile internaționale ale omului pentru a gestiona și stopa fenomenul tinerilor fără adăpost:

DREPTURILE OMULUI ȚINTESC CAUZELE SISTEMICE.

Drepturile omului solicită o schimbare de paradigmă, astfel încât, în loc să creăm legi care să îi pedepsească pe cei care sunt persoane fără adăpost, aceștia să fie recunoscuți ca egali în demnitate și drepturi cu populația generală. Guvernele trebuie să ia în considerație cauzele sistemice ale fenomenului persoanelor fără adăpost, asigurând protecție legală împotriva discriminării și accesibilitate către locuirea adecvată. Mult prea frecvent, legile și politicile menite să gestioneze fenomenul persoanelor fără adăpost întrețin pur și simplu diverse tipare de excluziune și criminalizare, de multe ori având ca obiectiv minimizarea interacțiunilor dintre populația generală și cei care sunt persoane fără adăpost.

DREPTURILE OMULUI REPREZINTĂ O OBLIGAȚIE MORALĂ ȘI LEGALĂ.

Eliminarea fenomenului persoanelor fără adăpost reprezintă o obligație legală a statelor care au ratificat tratatele internaționale ale drepturilor omului, precum Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale, Convenția cu privire la Drepturile Copilului și Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități.

DREPTURILE OMULUI CONFERĂ LIBERTATE DE EXPRIMARE.

Drepturile omului le permit tinerilor, ca deținători de drepturi, prezentarea unor chestiuni specifice comunității lor și solicitarea unei rezolvări a acestora ca reprezentând probleme de respectare a drepturilor omului. Acest lucru îi ajută pe tinerii care sunt persoane fără adăpost să se simtă respectați și valorizați în cadrul comunităților lor, dar și în procesul decizional privind fenomenul persoanelor fără adăpost.

DREPTURILE OMULUI ÎI ADUC ÎN PRIM PLAN PE TINERII FĂRĂ ADĂPOST.

O abordare bazată pe drepturile omului a fenomenului tinerilor fără adăpost le acordă prioritate acelor aflați în circumstanțele cele mai disperate, urmărind satisfacerea imediată a nevoilor acestora.

DREPTURILE OMULUI SOLICITĂ ADOPTAREA DE REMEDII.

O abordare bazată pe drepturile omului a fenomenului tinerilor fără adăpost presupune faptul că atunci când diferite violări ale drepturilor acestora au loc, tinerii fără adăpost au acces la justiție pentru a-și face auzite problemele și pentru a depista, la nivel guvernamental și al celorlalți actori implicați, remedii eficiente, autentice și accesibile.

DREPTURILE OMULUI MODIFICĂ MODUL DE LUARE A DECIZIILOR.

Prin adoptarea drepturilor omului în realizarea cadrului legal de constituire a politicilor și a procesului decizional de gestionare a fenomenului persoanelor fără adăpost, guvernele și ceilalți actori au responsabilitatea de a fi atenți la efectele și consecințele implementării fiecărei politici (inclusiv în privința deciziilor de direcționare a bugetelor sau destinației terenurilor) privind asigurarea accesului tinerilor la locuire adecvată.

DREPTURILE OMULUI CONSTITUIE UN INSTRUMENT EFICIENT.

O abordare bazată pe drepturile omului previne apariția fenomenului persoanelor fără adăpost prin coordonarea de programe și prin direcționarea de acțiuni către modificarea politicilor care ar putea conduce la perpetuarea și menținerea existenței fenomenului persoanelor fără adăpost. Această abordare a drepturilor omului privește dincolo de nevoile fizice ale tinerilor fără adăpost, urmărind și satisfacerea necesităților sociale și emoționale ale acestora, prin recunoașterea lor drept cetățeni egali cu dreptul la demnitate și participare publică deplină.

Drepturile fixează Standardul

Tratatele internaționale evidențiază standarde concrete la care guvernele trebuie să adere. Drepturile omului derivă din ideea că toți oamenii dispun de o demnitate inerentă, care ar trebui respectată.

Drepturile tinerilor fără adăpost sunt expuse în cadrul Declarației Universale a Drepturilor Omului (UDHR) și într-o serie de alte tratate internaționale privind drepturile omului, precum:

- Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (ICCPR);
- Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale (ICESCR);
- Convenția cu privire la Drepturile Copilului (CRC); și
- Convenția Internațională cu privire la Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare Rasială (ICERD).

Convenția cu privire la Drepturile Copilului menționează drepturile fiecărei ființe umane cu vârsta sub 18 ani. Aceasta reprezintă cel mai ratificat tratat la nivel global, fiind aprobat de către toate statele lumii, cu excepția uneia singure (Statele Unite ale Americii).

Frecvent citată drept cea mai importantă prevedere legată de dreptul la locuire, articolul 11.1 al Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale menționează:

Articolul 27 al Convenției cu privire la Drepturile Copilului prevede:

Statele semnatare, în acord cu specificul condițiilor naționale și în limita mijloacelor de care dispun, vor lua măsurile necesare pentru a sprijini părinții și celelalte persoane responsabile de fiecare copil să implementeze [dreptul la un nivel adecvat de trai] și, în cazul în care este necesar, vor asigura sprijin material și programe dedicate, cu privire specială asupra nutriției, îmbrăcăminte și locuirii copiilor.

“Statele semnatare ale prezentului Pact recunosc dreptul fiecărei persoane la un nivel adecvat de trai pentru aceasta și familia sa, incluzând hrană, îmbrăcăminte și locuire adecvate, și la continua îmbunătățire a condițiilor sale de viață. Statele semnatare vor urmări pașii necesari pentru a asigura îndeplinirea acestui drept, recunoscând în acest sens importanța cooperării internaționale bazate pe liber consimțământ”.

Responsabilitățile privind protejarea și implementarea drepturilor omului sunt cel mai bine înțelese prin luarea în considerație a principiilor pe care statele au convenit să le respecte. În cadrul următoarei scheme, categoriile Respectarea, Protejarea și Îndeplinirea drepturilor evidențiază responsabilitățile majore ale statelor în a asigura realizarea drepturilor omului, în timp ce Recunoașterea, Oficializarea și Responsabilitatea pentru drepturi includ îndrumări privind modul de implementare a drepturilor.

RESPECTAREA DREPTURILOR:

statele nu se pot interpune în acordarea drepturilor existente și trebuie să se abțină de la a acționa într-un fel care ar restricționa sau încălca vreunul dintre drepturi.

De exemplu: legile care restricționează accesul tinerilor la a utiliza spațiile publice pentru petrecerea timpului liber.

RECUNOAȘTEREA DREPTURILOR:

statele trebuie să instaureze acțiuni de recunoaștere a drepturilor în cadrul legilor și politicilor naționale

De exemplu: adăugarea dreptului la locuire în Constituție sau în legislația națională.

PROTEJAREA DREPTURILOR:

statul trebuie să intervină atunci când o terță parte se interpune în asigurarea drepturilor unui individ.

De exemplu: proprietarul care discriminează un tânăr din cauza vârstei sau genului acestuia.

OFICIALIZAREA DREPTURILOR:

asigurarea existenței instituțiilor care să monitorizeze și să implementeze drepturile omului, inclusiv drepturile economice și sociale.

De exemplu: crearea unui mecanism în cadrul instituției regionale/naționale a drepturilor omului, care să monitorizeze dreptul la locuire.

ÎNDEPLINIREA DREPTURILOR:

statele trebuie să realizeze pași pozitivi în a asigura îndeplinirea tuturor drepturilor omului.

De exemplu: adoptarea unei strategii de locuire care va asigura tinerilor accesul imediat la locuire de urgență, în timp ce stabilește și planifică obiective pentru ca tinerii să acceseze locuire adecvată pe termen lung.

RESPONSABILITATE PENTRU DREPTURI:

asigurarea de instituții care să acționeze în situațiile de încălcare a drepturilor omului

De exemplu: curți de justiție, tribunale, avocați ai poporului sau comisari cu autoritate în primirea și evaluarea plângerilor privind respectarea drepturilor omului.

Pentru a simplifica, drepturile omului pot fi respectate, protejate și aplicate doar în situația în care acestea sunt recunoscute prin lege, fiind gestionate prin intermediul instituțiilor dedicate să îndeplinească responsabilitățile statului – atât pentru îndeplinirea obligațiilor către comunitatea internațională, cât și în ceea ce îi privește pe deținătorii acestor drepturi.

Exemplele menționate subliniază faptul că responsabilitatea asigurării drepturilor omului în privința tinerilor nu este doar a statului, ci, mai degrabă, implică o serie de actori instituționali: sistemul de justiție, sectorul privat, serviciile sociale și instituțiile publice.

Adițional tratatelor internaționale privind drepturile omului, dreptul la locuire este protejat la nivel european:

1. Consiliul Europei: o organizație internațională care reunește 47 de state europene și 820 milioane de cetățeni; acesta a adoptat următoarele documente privind drepturile omului, implicând și o serie de organisme care privesc în mod direct sau indirect dreptul la locuire:

CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Deși nu este menționat în mod explicit în cadrul Convenției Europene a Drepturilor Omului, se face referire indirectă la dreptul la locuire prin numeroase dispoziții, precum:

- Articolul 2 (Dreptul la viață)
- Articolul 3 (Interzicerea torturii)
- Articolul 6 (Dreptul un proces echitabil)
- Articolul 8 (Dreptul la respectarea vieții private și de familie)
- Articolul 13 (Dreptul la un recurs efectiv)
- Articolul 14 (Interzicerea discriminării)
- Articolul 1 al Protocolului 1 (Protecția proprietății)
- Articolul 2 al Protocolului 4 (Dreptul la libera circulație), toate acestea fiind relevante în procesul de combatere a fenomenului persoanelor fără adăpost și a excluziunii sociale

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Convenția Europeană a Drepturilor Omului reprezintă un mecanism puternic de responsabilizare și de implementare a drepturilor omului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), care este localizată în Strasbourg, asigură aplicarea Convenției Europene a Drepturilor Omului și a respectării drepturilor garantate prin aceasta de către statele semnatare. CEDO examinează reclamațiile înaintate atât de individuali, cât și de către statele semnatare, iar hotărârile acesteia sunt obligatorii.

Mecanismul reclamației individuale le permite cetățenilor, care au fost victime, personal sau în mod direct, ale încălcării vreunui drept, să acționeze legal împotriva unui stat și să caute dreptate. Convenția Europeană a Drepturilor Omului reprezintă un instrument cheie, ce poate fi folosit în a susține considerarea drepturilor omului în gestiunea fenomenului persoanelor fără adăpost și a excluziunii sociale. Prin trimiteri la hotărârile CEDO, legat de asigurarea de condiții de trai adecvate și a respectului pentru domiciliu, se ajunge la clarificarea obligațiilor de stat și a responsabilității guvernamentale, acest fapt reprezentând un sprijin deosebit de important în acest context.

CARTA SOCIALĂ EUROPEANĂ ȘI MECANISMUL RECLAMAȚIILOR COLECTIVE

Carta Socială Europeană (CSE) și Carta Socială Europeană Revizuită completează Convenția Europeană a Drepturilor Omului în domeniul drepturilor economice și sociale. CSE a fost adoptată în 1961 și revizuită în 1996.

CSE protejează drepturile tinerilor, incluzând dreptul acestora la familie și la viață privată, dreptul la educație și dreptul la protecție socială și la locuire. Copiii și tinerii sunt, de asemenea, protejați împotriva exploatării, prin intermediul drepturilor muncii și a forței de muncă, incluse în CSE.

Protocolul Adițional al CSE prevede un sistem de reclamații colective, ce urmărește îmbunătățirea asigurării efective a drepturilor sociale garantate de CSE. Protocolul Adițional autorizează ONG-urile care dețin un statut participativ în cadrul Consiliului European să înainteze reclamații colective împotriva unui stat care a ratificat CSE, pentru nerespectarea acesteia.

COMITETUL EUROPEAN PENTRU DREPTURI SOCIALE

Comitetul European pentru Drepturi Sociale (CEDS) monitorizează aplicarea CSE de către fiecare dintre state și evaluează nivelul de conformitate al legilor și practicilor naționale. CEDS examinează în mod regulat rapoartele naționale și emite concluzii în acest sens.

COMISAR PENTRU DREPTURILE OMULUI

În 1999, Consiliul European a stabilit existența unui Comisar pentru Drepturile Omului, al cărui mandat presupune promovarea drepturilor omului și a respectului față de acestea în cadrul statelor membre. Actualul Comisar este dl. Nils Muižnieks: <http://www.coe.int/en/web/commissioner>

Apărute din adversitate

Drepturile în Acțiune: FEANTSA a înaintat 3 Reclamații Colective, în lupta pentru dreptul la locuire, în ultimii ani. Mai multe informații la: www.housingrightswatch.org/page/feantsa's-collective-complaints

2. Uniunea Europeană

CARTA DREPTURILOR FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene ratifică în cadrul legislației UE anumite drepturi civile, politice, sociale și economice pentru cetățenii și rezidenții europeni. Carta se aplică atât instituțiilor și organismelor UE, cât și autorităților naționale, în situațiile de implementare a legislației europene. Carta nu extinde competența UE dincolo de chestiunile incluse deja în Tratatul aflate sub autoritatea sa legală. Articolul 34 al Cartei ratifică protejarea dreptului la asistență socială și pentru locuire, atât timp cât politicile aferente se încadrează scopului legislației UE.

LEGISLAȚIA ANTIDISCRIMINARE

De la întemeierea sa, UE a privit lupta împotriva discriminării drept una dintre cele mai presante misiuni ale sale. Deși discriminarea, fie aceasta directă sau indirectă, este considerată o crimă în cadrul legislației UE, indivizii din Europa continuă să fie împiedicați în a-și trăi viața socială sau profesională în mod liber, ca urmare a unor criterii aleatorii. Pentru mai mulți ani, s-a pus accentul pe prevenirea discriminării pe criterii de naționalitate sau gen. Din 1999, autoritatea UE s-a extins la a include acțiuni împotriva discriminării după criterii rasiale sau de origine etnică, religie sau credință, dizabilitate, vârstă și/sau orientare sexuală – criterii care includ, de asemenea, tinerii. În acest domeniu mai mult ca oricând, organizațiile societății civile acționează ca intermediari esențiali între cetățeni și instituțiile europene.

AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) reprezintă un organism al Uniunii Europene înființat în 2007. Obiectivul FRA este acela de a furniza asistență și expertiză legată de drepturile fundamentale și oferirea de consultanță instituțiilor și autorităților relevante ale UE, dar și statelor membre, în implementarea legislației europene. FRA cooperează cu organismele și organizațiile naționale și internaționale, și în particular cu Consiliul Europei, lucrând strâns, în același timp, și cu organizațiile societății civile.

Informații privind contextul European al politicilor dedicate tinerilor și excluziunii sociale sunt disponibile în linkurile de mai jos. Aceste resurse descriu politicile UE și lucrările Consiliului Europei legate de tineri și excluziunea socială, în relație cu drepturile omului.

http://eacea.ec.europa.eu/youth/tools/documents/social_exclusion_and_youth_work.pdf

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1061&langId=en>

<http://www.coe.int/en/web/human-rights-rule-of-law/home>

Activarea Drepturilor

În cazul activității unora dintre angajații din adăposturile de noapte, dintre asistenții sociali, decidenții de la nivel național sau tinerii implicați în elaborarea de politici, este posibil ca drepturile omului să fie deja utilizate.

Spre exemplu, prin asigurarea implicării tinerilor în procesul decizional pentru elaborarea unui plan local de gestionare, înseamnă că abordarea drepturilor omului este deja utilizată. Drepturile omului reprezintă un instrument adițional de acțiune.

În planificarea unei strategii privind tinerii fără adăpost sau în revizuirea strategiilor actuale, există câteva aspecte ce pot fi luate în calcul pentru a se asigura includerea perspectivei drepturilor omului:

ETAPA 1 - Identificarea unei Definiții Comune

Cine sunt tinerii? Ca o categorie aparte de populație, definiția "tinerilor" este mai fluidă decât cea a unui grup de vârstă specific. "Tinerii" reprezintă populația asociată unei perioade de timp situate între dependența de copilărie și independența câștigată ca adult. Secretariatul Organizației Națiunilor Unite definește tinerii ca fiind persoanele cu vârsta între 15 și 24 de ani. Acest interval trebuie însă utilizat în mod flexibil și adaptabil, astfel încât să satisfacă nevoile comunității locale.

În România, Organizația Salvați Copiii definește tinerii fără adăpost ca fiind acele persoane, cu vârsta până la 35 de ani, care locuiesc pe stradă (canale, adăposturi improvizate, clădiri sau autovehicule abandonate), permanent sau într-o anumită perioadă a zilei, procurându-și individual sau în grup mijloacele de existență, prin activități legale sau ilegale (Organizația Salvați Copiii, 2014).

Implicați Drepturile Omului!

Acest lucru poate începe prin revizuirea politicilor existente privind tinerii fără adăpost. Luând în calcul drepturile omului, este necesară evaluarea acestora, prin a verifica dacă vreuna dintre aceste politici perpetuează stigmatizarea persoanelor fără adăpost sau criminalizarea acestora, în încercarea de a-și asigura nevoile de bază, precum hrănirea sau odihna.

O definiție a fenomenului tinerilor fără adăpost trebuie să recunoască vasta gamă de situații în care se găsesc tinerii fără adăpost și modalitățile în care fenomenul persoanelor fără adăpost se poate manifesta în diferite circumstanțe. Pentru anumiți tineri, aceasta poate însemna locuirea într-un adăpost, sau direct în stradă, la prieteni sau rude. Însă, fenomenul tinerilor fără adăpost presupune mai mult decât absența unor pereți și a unui acoperiș.

Fără utilizarea unei definiții generale, există riscul de a distorsiona percepțiile privind considerarea indivizilor care fac parte din categoria persoanelor fără adăpost, trecând în același timp cu vederea nevoile tinerilor vulnerabili care se află în situația de persoană fără adăpost. Așa cum a menționat un tânăr în cadrul unei întâlniri de consultări, "tinerii sunt inventivi și se pot ascunde".

Care sunt elementele incluse în cadrul unei definiții comprehensive a fenomenului persoanelor fără adăpost? Raportorul Special al Organizației Națiunilor Unite asupra Dreptului la Locuire a evidențiat necesitatea luării în considerație a următoarelor componente în cazul elaborării unei definiții a fenomenului persoanelor fără adăpost având la bază perspectiva drepturilor omului.

LIPSA UNEI LOCUINȚE.

Fenomenul persoanelor fără adăpost reprezintă absența unei locuințe, în sens material, dar și absența unui cămin, în sens social. Fenomenul persoanelor fără adăpost desemnează lipsa unui spațiu fizic sigur și optim, dar și a unui loc pentru întemeierea unei familii, a unor relații sociale și pentru participarea în viața comunității.

FENOMENUL PERSOANELOR FĂRĂ ADĂPOST REPREZINTĂ O FORMĂ DE DISCRIMINARE ȘI DE EXCLUZIUNE SOCIALĂ.

În afara absenței unei locuințe, persoanele fără adăpost sunt forțate să capete o identitate construită social – acestea fac parte dintr-un grup social supus discriminării, excluziunii sociale, și criminalizării, în unele cazuri.

PERSOANELE FĂRĂ ADĂPOST DEȚIN DREPTURI.

Persoanele fără adăpost dețin drepturi chiar și în lupta acestora pentru supraviețuire și demnitate. În timp ce sistemele curente le încalcă deseori aceste drepturi, persoanele fără adăpost trebuie recunoscute ca agenți ai transformărilor sociale necesare pentru implementarea drepturilor omului.

"Fenomenul tinerilor fără adăpost" face referire la situația și experiențele tinerilor cu vârsta cuprinsă între 13 și 24 de ani care trăiesc independent de părinți și/sau tatori, fără a avea mijloacele sau capacitatea de a deține un loc de rezidență stabil, sigur sau consecvent.

Fenomenul tinerilor fără adăpost reprezintă o problemă socială complexă, desemnând eșecul pe care îl înregistrează societatea în a asigura tinerilor și familiilor acestora sprijinul necesar și adecvat care să le permită să își continue viața într-un mod sigur și planificat. Adicional confruntării cu situația de dezavantajare economică și cu lipsa locuirii sigure, unei mari părți a tinerilor care sunt persoane fără adăpost îi lipsește experiența în a conduce eficient un mod independent de trai, aflându-se în același timp în plina desfășurare a unui proces dificil de dezvoltare (socială, fizică, emoțională și cognitivă), cu schimbări semnificative. Ca urmare, este posibil ca tinerii să nu dispună de resursele, reziliența, educația și sprijinul social sau deprinderile de viață necesare întreținerii unei tranziții sigure către viața de adult și independență. Puțini dintre tineri aleg să fie persoane fără adăpost sau își doresc să fie definiți prin intermediul situației de persoană fără adăpost, ținând cont de faptul că sunt supuși, în general, unei serii de experiențe negative și puternic stresante.

Fenomenul tinerilor fără adăpost reprezintă negarea drepturilor de bază ale omului, solicitând imediata remediere a acestei situații. Toți tinerii au dreptul la asigurarea nevoilor de bază, incluzând locuire, hrană, siguranță, educație și justiție adecvate.

Observatorul Canadian asupra Fenomenului Persoanelor fără adăpost (Canadian Observatory on Homelessness 2016). Definiția canadiană cu privire la fenomenul tinerilor fără adăpost. Homeless Hub: www.homelesshub.ca/youthhomelessdefinition

ETAPA 2 - Evaluarea Fenomenului Tinerilor fără Adăpost

Evaluarea fenomenului persoanelor fără adăpost în rândul tinerilor prezintă dificultăți ridicate, în special în cazul acelor care se ascund, deoarece încearcă să evite repercusiunile severe asociate cu viața pe stradă; spre exemplu, tinerii care în mod frecvent nu sunt luați în calcul ca fiind persoane fără adăpost sunt cei care trăiesc temporar cu prietenii, cei care practică activități sexuale comerciale pentru un loc de cazare sau cei care rămân într-o familie violentă din cauza lipsei unei alternative de locuire.

Cum poate fi evaluat fenomenul tinerilor fără adăpost utilizând perspectiva drepturilor omului? Pe lângă informațiile cantitative, precum măsurările într-un anumit moment în timp, chestionarele online sau anchetele desfășurate în cadrul adăposturilor, este importantă realizarea unei înțelegeri calitative a nevoilor și circumstanțelor pe care le întâmpină tinerii fără adăpost ca urmare a diferitelor situații cu care se confruntă. Cunoașterea complexă a fenomenului poate fi realizată prin colectarea de mărturii orale, fotografii, materiale video sau prin interviuri cu asistenții sociali care lucrează în mod direct cu tinerii fără adăpost.

În cadrul acestui proces, o etapă critică este aceea de a dezagrega sau de a delimita în cadrul datelor acumulate acele informații necesar a fi luate în calcul despre grupurile marginalizate de tineri, precum tinerii de o anumită etnie, tinerii cu dizabilități de sănătate mintală și minoritățile sexuale (LGBTQ2S).

RECOMANDARE: implicarea tinerilor în mod direct în colectarea de date și identificarea unor metode inovative de abordare a populației este deosebit de utilă. Conectarea la rețelele de tineri, pentru a-i implica în a împărtăși informații, se poate realiza prin identificarea și activarea în cadrul rețelelor sociale pe care le utilizează tinerii fără adăpost.

ETAPA 3 - Menționarea Drepturilor Omului în cadrul Strategiei privind Fenomenul Tinerilor fără Adăpost

O strategie privind fenomenul tinerilor fără adăpost ar trebui să facă referire explicită la drepturile omului și la obligațiile internaționale privind respectarea acestora. În mod practic, acest lucru poate însemna numirea specifică a obligațiilor stabilite în cadrul tratatelor ONU și promovarea observațiilor care rezultă în urma întâlnirilor comitetelor ONU sau a comentariilor generale care dezbat un anumit drept. Este, de asemenea, necesară includerea legislației guvernamentale sau a prevederilor constituționale care sprijină și recunosc drepturile omului. Acest fapt va contribui la concretizarea unei abordări bazate pe drepturile omului, ajutându-i pe cei afectați să se raporteze la modul în care li se aplică drepturile, deschizând noi căi de acces în justiție, precum și asigurarea unor elemente de asumare a responsabilității.

Ca aspect fundamental al perspectivei drepturilor omului, evidențierea drepturilor fundamentale include fenomenul tinerilor fără adăpost în contextul unor obligații internaționale mai extinse.

Drepturile în ACȚIUNE!

Casa Convențiilor (the Covenant House) constituie o organizație care operează în 27 de orașe din Nordul și Sudul Americii, inclusiv în Toronto, Ontario și Vancouver (British Columbia). Aceasta recunoaște importanța fundamentării procesului de prevenție în cazul fenomenului persoanelor fără adăpost, prin protejarea drepturilor copiilor și tinerilor, făcând mențiuni specifice cu privire la aderarea acțiunilor organizației la drepturile omului (precum: dreptul la o locuință, la hrană, educație, securitate, libertate față de abuzuri și exploatare).

ETAPA 4 - Formare în spiritul Drepturilor Omului

Este deosebit de importantă asigurarea faptului că toți cei implicați în realizarea și implementarea planului de acțiune înțeleg drepturile omului – de la decidenți până la furnizorii de servicii directe și tinerii înșiși. Așa cum a menționat un participant la întâlnirile privind consultarea tinerilor fără adăpost, "schimbările se pot produce doar prin educație și prin dedicare pentru îndeplinirea unui angajament".

ETAPA 5 - Implicarea Tinerilor în Procesul de Gestionare

O abordare prin prisma drepturilor omului nu face referire doar la conținutul strategiei sau planului local cu privire la fenomenul tinerilor fără adăpost, ci este constituită și din modalitățile în care planul sau strategia sunt dezvoltate. Tinerii trebuie să fie în mod semnificativ implicați în fiecare etapă a procesului de gestionare a fenomenului. Acest lucru poate reprezenta chiar singurul aspect decisiv pentru implementarea unei strategii de succes.

Deoarece tinerii care sunt persoane fără adăpost trebuie să facă față unei serii de provocări care le formează perspectiva asupra fenomenului, este deosebit de importantă acționarea cu tact în fața acestor experiențe ale lor. Situațiile dificile la care sunt supuși tinerii fără adăpost pot include: traume, moartea celor dragi, evacuare, boală, izolare, sărăcie, boală mintală, violență domestică, abuzuri în copilărie sau consum de droguri. Toate consultările realizate cu tinerii trebuie să se facă în acest context al naturii multidimensionale a fenomenului persoanelor fără adăpost și trebuie să fie realizate într-o manieră antiopresivă, care să nu judece și cu risc minim sau inexistent pentru participant.

Implicați Drepturile Omului!

Ce păreri ridică ideea unor programe de formare în domeniul drepturilor omului? Primul pas este acela de a contacta o organizație care se ocupă de implementarea drepturilor omului în cadrul comunității locale. Nu există informații despre acest lucru? Organizațiile internaționale Canada Without Poverty (www.cwp-csp.ca), A Way Home Canada (www.awayhome.ca) sau FEANTSA (www.feantsa.org) pot fi contactate pentru a identifica o organizație locală potrivită.

Drepturile în ACȚIUNE!

Programul Tinerii Susțin Stoparea Fenomenului Persoanelor fără Adăpost, al organizației Mockingbird Society din Seattle, implică participarea a peste 100 de tineri cu vârsta cuprinsă între 13-24 ani, care sunt sau au fost persoane fără adăpost. Participanții tineri sunt implicați în procese multiple de susținere, în cadrul cărora colaborează cu organizația și comunitatea locală pentru a dezvolta strategii și a realiza recomandări cu scopul de a stopa și preveni fenomenul tinerilor fără adăpost.

Principiile generale care ar trebui să ghideze procesul de consultare a tinerilor sunt:

ACȚIUNE ȘI INFORMARE.

- Oferirea de informații tinerilor, într-un limbaj simplu, despre întregul proces și scopul acestuia. Conținutul, limbajul, exercițiile și toate celelalte aspecte ale fiecărei consultări cu tinerii fără adăpost trebuie să țină cont de circumstanțele particulare în care se află fiecare dintre participanți. De aceea, trebuie luată în calcul varietatea diferitelor niveluri de alfabetizare a participanților, în special legat de citirea și înțelegerea cerințelor.
- Crearea unui spațiu plin de respect, sigur și care să ofere sprijin tinerilor în a contribui în mod activ cu experiențele, ideile și opiniile lor;
- Încurajarea tinerilor în a fi activi în procesul decizional, în a-și înțelege rolul și modul în care informația furnizată de aceștia va fi utilizată.

IMPLICAREA TINERILOR ÎN FIECARE DINTRE ETAPELE PROCESULUI DE GESTIONARE.

- Înțelegerea procesului de gestionare ca angajament pe termen lung față de tineri și comunitatea locală;
- Crearea de oportunități pentru ca tinerii să identifice obiective, ținte și chestiuni prioritare încă de la începutul procesului de gestionare;
- Participarea tinerilor în implementarea și monitorizarea progresului obținut.

ACȚIUNI SEMNIFICATIVE ȘI EFICIENTE.

- Furnizarea sprijinului necesar (deconturi, compensații, accesibilitate etc.) pentru participarea tinerilor la evenimente, forumuri și grupuri de discuție;
- Crearea unui spațiu în care tinerii să se simtă apreciați, respectați și încurajați să participe.

Drepturile în ACȚIUNE!

Organizația Butterflies India lucrează cu populația de copii vulnerabili, inclusiv cu persoanele minore fără adăpost. Aceasta menține participarea copiilor în procesul decizional ca o valoare de bază a activității sale ca organizație democratică, susținând respectarea drepturilor copiilor. Butterflies India organizează forumuri și consultări ale copiilor în cadrul unui Consiliu al Copiilor, pentru ca opiniile acestora să fie luate în considerație în procesul decizional.

Drepturile în ACȚIUNE!

O abordare multidisciplinară de tratament și de asistare realizată de către organizația Casa-Alianța Mexico a fost adoptată pentru a gestiona traumele cu care s-au confruntat numeroși migranți/refugiați/tineri neînsoțiți, la sosirea lor în Mexic. Adicional, echipa de juriști a organizației îi ajută pe tinerii nou veniți să obțină actele și documentele oficiale necesare pentru a rămâne în Mexic, spre exemplu, ca refugiați. Prin asigurarea faptului că tinerii dețin identitate legală, Casa-Alianța le poate garanta acestora accesul la servicii sociale, educație și locuri de muncă.

Implicați Drepturile Omului!

Cum pot fi depășite barierele întâmpinate în participarea tinerilor? Câteva aspecte practice care pot fi luate în considerație atunci când se dorește implicarea tinerilor fără adăpost sunt:

- 1. Crearea unui spațiu sigur și asigurarea consimțământului.** Tinerii fără adăpost trăiesc în mod frecvent în lipsa sprijinului unui adult, fiind dificilă identificarea unui tutore care să-și dea consimțământul privind participarea lor în cadrul unui studiu sau al unei acțiuni publice. De aceea, persoana care organizează consultările are responsabilitatea de a le realiza având tot timpul în vedere cele mai bune interese ale tinerilor, în special atunci când aceștia se află sub vârsta de 18 ani, vârsta legală pentru acordarea individuală a consimțământului.
- 2. Acordarea de compensații adecvate.** Acestea pot include: decontarea transportului; acoperirea costurilor de îngrijire a copilului; acordarea de compensații financiare, pentru a înlocui veniturile pierdute în timpul petrecut la consultări; sau oferirea unor carduri cadou; asigurarea hranei și a băuturilor. Participanții ar trebui să fie informați înainte de realizarea consultărilor despre existența (sau absența) compensațiilor. Compensațiile acordate tinerilor fără adăpost trebuie să fie adaptate vârstei fiecărui participant, trebuie să fie disponibile și accesibile local, dar și să răspundă unor nevoi ale acestora.
- 3. Oferirea unei mese.** Este de evitat ca masa oferită tinerilor să fie formată din mâncare fast food, deoarece este posibil ca acest lucru să susțină stigmatizarea acestora și să fie privită ca un aspect negativ de către aceștia. Mâncarea și băuturile oferite ar trebui să fie în acord cu vârsta și nevoile alimentare ale tinerilor.
- 4. Recunoașterea stresului și a traumelor trăite.** Pentru mulți dintre tineri, violența reprezintă atât o cauză, cât și un rezultat al situației de persoană fără adăpost. În cadrul unui studiu american realizat la nivel național în Statele Unite ale Americii, 92% dintre tineri au menționat faptul că suferă de abuz emoțional, 84% au suferit abuzuri fizice, iar 39% dintre aceștia au fost abuzați sexual înainte de a pleca de acasă. Violența reprezintă, de asemenea, o caracteristică comună a vieții trăite pe stradă de către tineri – același studiu a identificat faptul că 55% dintre tineri au fost martorii unor agresiuni severe, 52% au fost amenințați cu moartea sau au fost grav răniți fizic, iar 52% au suferit o agresiune fizică (Bender et al., 2014). Consultările cu tinerii fără adăpost trebuie organizate astfel încât stresul generat să fie minim și cu tact față de posibilele elemente traumatice pentru aceștia. De asemenea, trebuie asigurat sprijin de specialitate în timpul consultărilor, pentru posibilele situații dificile.
- 5. Asigurarea confidențialității și siguranței.** Tinerii care trăiesc împreună cu familiile lor, și care poate că au grijă de frații mai mici, pot avea nevoie de protecție adițională a confidențialității informațiilor, din teama că divulgarea situației lor ar putea conduce la alungarea acestora din familie. Organizatorii întâlnirilor trebuie să țină cont de dorințele participanților privind informațiile colectate de la aceștia. De asemenea, trebuie să existe consimțământul tinerilor privind realizarea de fotografii, iar aceștia trebuie să fie informați legat de modul de utilizare a acestora.

ETAPA 6 - Fixarea Țintelor

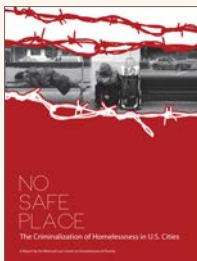
Standardele privind drepturile omului recunosc "realizarea progresivă" a acestora, însemnând faptul că, în timp ce unele aspecte ale planului de gestionare pot solicita un timp mai îndelungat de implementare (spre exemplu, construirea de locuințe), guvernele prezintă în continuare unele obligații imediate, precum aceea de a elimina discriminarea în procesul de administrare a programelor și politicilor în curs, dar și abrogarea legilor locale care criminalizează sau stigmatizează tinerii fără adăpost. Acest aspect reprezintă un important element de acțiune. În acest fel, este asigurată evitarea etapelor "regresive" – pași înapoi, prin privirea oamenilor de drepturile pe care anterior le-au avut.

În timpul procesului de gestionare a fenomenului tinerilor fără adăpost, este importantă considerarea grupurilor de risc și a celor dezavantajate. De asemenea, sunt necesare măsuri direcționate către eliminarea discriminării, în același timp cu asigurarea unor remedii eficiente.

Un studiu realizat în 187 de orașe din Statele Unite ale Americii a identificat existența unor practici discriminatorii împotriva tinerilor fără adăpost, criminalizând unele acțiuni ale acestora pentru supraviețuire:

- 53% dintre orașe interziceau statul sau întinsul pe jos în spațiile publice
- 18% dintre orașe interziceau dormitul în spațiile publice

National Law Centre on Homelessness and Poverty
https://www.nlchp.org/documents/No_Safe_Place

Raportul "Niciun Loc Sigur"

Drepturile Omului în Acțiune!

Proiectul 40 TO NONE este realizat de către o organizație americană care are ca obiectiv reducerea ratei excepțional de ridicate a tinerilor fără adăpost din categoria minorităților sexuale (LGBTQ2S) – organizația își propune să ajungă de la 40% la 0, la nivel național. În acest sens, organizația a realizat o rețea de membri care colaborează pentru a împărtăși cercetări relevante și bune practici, facilitând, în același timp, interacțiunea între grupuri sau indivizi care, în alte condiții, nu ar putea lucra împreună.

Drepturile în ACȚIUNE!

Centrul pentru Dependență și Sănătate Mintală (Centre for Addiction and Mental Health) oferă unele îndrumări pentru îmbunătățirea experiențelor tinerilor nou sosiți în cadrul organizației. În primul rând, este practicat respectul cultural – experiențele personale sunt ascultate și sunt trase învățăminte din acestea, în timp ce este recunoscută diversitatea și sunt descurajate stereotipurile. Ca urmare, asistenții sociali și ceilalți angajați ai centrului capătă o înțelegere mai bogată asupra nevoilor indivizilor. În același timp, sunt luate măsuri antiopresive și antirasiste, sunt utilizate resurse online pentru a consilia tinerii cu privire la legile, instituțiile și sistemele relevante de asistență în domeniu, și este încurajată dezvoltarea de centre de servicii complexe, specializate în oferirea de sprijin tinerilor nou ajunși în situația de persoană fără adăpost.

Implicați Drepturile Omului!

Ce tipuri de ținte imediate, dar și pe termen scurt și lung, ar trebui luate în considerație în cadrul strategiei sau planului local de acțiune pentru gestionarea fenomenului tinerilor fără adăpost?

Câteva propuneri de luat în calcul ar fi:

RESPONSABILITĂȚI IMEDiate

Acțiuni care trebuie realizate imediat:

- asigurarea nevoilor de bază și de urgență – precum adăposturile pentru persoanele fără adăpost.
- prioritizarea nevoilor grupurilor celor mai vulnerabile în fața discriminării și a situațiilor de a deveni persoane fără adăpost.

ȚINTE PE TERMEN SCURT

Planul de gestionare ar trebui să conțină o serie de ținte tangibile, care să poată fi realizate pe termen scurt (de la câteva luni, la câțiva ani). Astfel de obligații ar putea include:

- realizarea și evaluarea programelor pilot care țintesc atingerea unor obiective pe termen lung.

ȚINTE PE TERMEN LUNG

Calendarul de acțiune stabilit pentru stoparea fenomenului tinerilor fără adăpost trebuie să fie realist, ținând cont de resursele existente și de alte provocări relaționate. Însă, termenele fixate trebuie să reflecte, de asemenea, faptul că stoparea fenomenului tinerilor fără adăpost – printr-o corelare a programelor de prevenție cu cele de gestionare a fenomenului existent – reprezintă o imperativitate legată de respectarea drepturilor omului, ce trebuie îndeplinită fără întârzieri nejustificate.

- țintele stabilite ar trebui să depășească limitele existente pentru a reduce fenomenul persoanelor fără adăpost până la un nivel de "absolut zero", însemnând stoparea eficientă a fenomenului persoanelor fără adăpost.

ETAPA 7 - Strategia de gestionare a fenomenului tinerilor fără adăpost reprezintă o Prioritate în cadrul Bugetului local

În absența unor resurse adecvate, devine imposibil pentru strategiile sau planurile locale adresate fenomenului tinerilor fără adăpost să-și atingă țintele stabilite. O abordare prin prisma drepturilor omului solicită guvernelor să ia măsuri directe și să atribuie resurse în cadrul bugetelor acestora pentru prevenirea și gestionarea fenomenului tinerilor fără adăpost.

Resurse Maxim Disponibile – la ce se referă acest lucru? Aceasta înseamnă faptul că "statele" (actorii guvernamentali) nu trebuie să ignore obligațiile privind respectarea drepturilor omului în favoarea "constrângerilor bugetare". Aspectul acesta este în mod deosebit veridic pentru țările bogate. Guvernele trebuie să aloce resurse într-o manieră de recunoaștere a priorității centrale reprezentate de respectarea drepturilor omului, pentru a satisface obligațiile internaționale pe care le au în acest sens.

Drepturile Omului în Acțiune!

Bugetul orașului Toronto, pentru anul 2015, asigura un cuantum de 3.8 milioane de dolari pentru finanțarea adăposturilor, incluzând subvenționarea a 54 de noi paturi în adăposturi pentru tineri, și construirea unui nou adăpost realizat special pentru îndeplinirea nevoilor tinerilor aparținând minorităților sexuale (LGBTQ2S).

ETAPA 8 - Monitorizarea și Raportarea Progresului

Asumarea responsabilității este esențială pentru ca implementarea unei strategii privind gestionarea fenomenului persoanelor fără adăpost să fie de succes. Drepturile tinerilor fără adăpost pot fi îndeplinite doar dacă există mijloacele prin care guvernele și alți actori implicați pot fi responsabilizați pentru implementarea eficientă a oricărei strategii. Raportarea regulată privind țintele și rezultatele atinse, arătând care este capacitatea de finanțare în cadrul bugetelor anuale și oferind un proces deschis și transparent, sprijină asigurarea progresului. De vreme ce în mod frecvent cifrele arată doar o parte a realității, monitorizarea ar trebui să implice consultarea regulată cu tinerii și alți factori de decizie implicați.

Monitorizarea implementării strategiei trebuie să evalueze, de asemenea, dimensiunile criminalizării și discriminării cu care se confruntă tinerii fără adăpost. Pentru a evalua progresul realizat în oprirea unor astfel de practici, informațiile colectate pot investiga numărul de tineri amendați pentru cerșit sau dormit în spațiile publice și politicile guvernamentale discriminatorii.

Drepturile Omului în Acțiune!

Orașul Kamloops din British Columbia (Canada) deține un plan de gestionare a fenomenului tinerilor fără adăpost care include existența unei componente externe de monitorizare, realizată independent de Consiliul Consultativ Comunitar. Acest consiliu este format din membri cu diferite proveniențe: reprezentanți ai guvernelor regionale, ai organizațiilor non-guvernamentale, ai furnizorilor de locuințe sau servicii medicale, dar și tineri care au fost în situația de persoană fără adăpost.

Implicații Drepturile Omului!

Care sunt tipurile eficiente de mecanisme de monitorizare?
Câteva aspecte de luat în considerație sunt:

1. Un mecanism intern – precum un avocat al poporului – poate reprezenta un mijloc util pentru administrațiile locale în a-și evalua progresul. Este important de menționat faptul că recunoașterea deficiențelor unui plan de gestionare sau a procesului său de implementare nu reprezintă un aspect negativ.
2. Un mecanism extern – precum o comisie independentă – este, de asemenea, necesar pentru a asigura evaluarea corectă și obiectivă a progresului care poate fi raportat în mod public.

Atât mecanismele interne, cât și cele externe, trebuie să evalueze periodic strategiile privind fenomenul tinerilor fără adăpost, urmând o metodologie stabilă în termeni clari în cadrul planului de gestionare. Indiferent de metoda de monitorizare aleasă, organismele implicate trebuie să ia în considerație opiniile tuturor actorilor, inclusiv pe cele ale tinerilor fără adăpost sau ale celor având risc ridicat în a deveni persoane fără adăpost, în timp ce raportările ar trebui realizate în mod regulat și public.

ETAPA 9 - Utilizarea Sistemului ONU pentru a Stimula Schimbări la nivel Local

Dacă ești un tânăr aflat în situația de a fi persoană fără adăpost, un asistent social în cadrul unui ONG sau un reprezentant al unei organizații, știi că poți contacta Organizația Națiunilor Unite pentru a realiza o evaluare a respectării drepturilor omului în diferite situații? Câteva exemple despre cum este posibil acest lucru sunt:

Implică-te!

Află cum poți contribui la
Evaluarea respectării Drepturilor
Omului la Nivel Internațional
[http://www2.ohchr.org/english/
bodies/treaty/index.htm](http://www2.ohchr.org/english/bodies/treaty/index.htm)

Organizațiile societății civile pot participa în cadrul comisiilor ONU de evaluare a statelor care au ratificat anumite tratate. Acest lucru poate însemna realizarea de rapoarte scrise de evaluare sau chiar participarea la evaluarea orală care are loc în Geneva, în cadrul căreia organizațiile pot face scurte declarații cu privire la respectarea drepturilor omului în țara de origine. De asemenea, participarea în cadrul întâlnirii de la Geneva constituie șansa unică de a-i întâlni pe membrii comitetului ONU, pentru a le furniza o imagine de ansamblu asupra fenomenului tinerilor fără adăpost din țara sau orașul de proveniență.

Evaluarea Periodică Universală a Organizației Națiunilor Unite (UPR) reprezintă un alt proces util în lupta pentru respectarea drepturilor tinerilor care sunt persoane fără adăpost. Acțiunea implică o evaluare privind respectarea drepturilor omului în toate cele 192 de state membre ONU, realizată o dată la 4 ani, sub auspiciile Consiliului Drepturilor Omului al ONU: în cadrul acesteia, statele evaluează situația din celelalte state privind respectarea drepturilor omului. Procesul UPR a asigurat noi oportunități pentru societatea civilă, organizațiile non-guvernamentale și grupurile de populație afectate, pentru a furniza informații relevante și pentru a promova responsabilizarea cu privire la respectarea drepturilor omului.

O altă posibilă cale de a realiza această evaluare este aceea a procedurilor speciale ale Organizației Națiunilor Unite, precum este cazul Raportorilor Speciali ONU. Raportorii Speciali reprezintă experți independenți, care realizează evaluări obiective ale acțiunilor de stat privind încălcarea drepturilor omului. Raportorii Speciali acționează precum niște gardieni globali, realizează misiuni la nivel național pentru a evalua implementarea drepturilor omului și oferă recomandări privind atingerea standardelor internaționale. Probabil cel mai important aspect, Raportorul Special cu privire la fenomenul tinerilor fără adăpost este Leilani Farha, în prezent Raportor Special asupra Dreptului la Locuire. Mandatul acesteia a început în luna iunie 2014 și ar putea continua până în 2020.

Asistenții sociali implicați în mod direct în lucrul cu tinerii fără adăpost și care cunosc diferite probleme sistemice legate de acest fenomen, o pot contacta pe Leilani Farha și îi pot solicita o intervenție în cadrul mandatului său ONU, folosind adresa de email: srhousing@ohchr.org.

ETAPA 10 - Realizarea Cadrului în care să poată fi solicitată Respectarea Drepturilor Omului

Realizarea unei proceduri deschise, accesibile și empatică, de reclamare a neregulilor de către tinerii fără adăpost, este necesară alături de crearea unui spațiu de primire a informațiilor relevante cu privire la respectarea drepturilor omului dedicate tinerilor.

Tinerii pot furniza informații privind agresiunile din parcuri; alungarea din spațiile publice; actele de violență; agresiunile sexuale; și hărțuirile realizate de poliție, prin utilizarea de mijloace video sau de alt tip. Strategiile privind gestionarea fenomenului tinerilor fără adăpost trebuie să asigure existența mecanismelor care să prezinte autorităților oficiale aceste informații și materiale, pentru a implementa soluții eficiente. Informațiile pot fi, de asemenea, furnizate comisiilor privind evaluarea drepturilor omului; curților de justiție; în cadrul unor proteste sociale, a unor consultări legislative; sau către mass-media, pentru a evalua capacitatea tinerilor de a-și reclama drepturile, dar și eficacitatea acțiunilor realizate ca răspuns la situațiile de încălcare a drepturilor omului.

1. Woolley, E. (2015). *How does homelessness impact recidivism rates for youth?* Canadian Observatory on Homelessness/Homeless Hub: York University. Retrieved from: <http://homelesshub.ca/blog/how-does-homelessness-impact-recidivism-rates-youth>
2. Australian Institute of Health and Welfare (2014). *Homelessness among Indigenous Australians*. Cat. no. IHW 133. Canberra: AIHW.
3. Lawson, D. and Dutertre, S. (2010). *Finding Home in Victoria*. The Centre for Multicultural Youth. Retrieved from: <http://www.myan.org.au/file/file/FindinghomeinVictoria.pdf>
4. Consortium for Street Children (2016). *Street Children: A Global Picture*. Retrieved from: http://streetchildren.org/wp-content/uploads/2016/04/CFSC_Map-2016_FINAL-Hi-res_v2.pdf
5. Gaetz, S. (2014). *Coming of Age: Reimagining our Response to Youth Homelessness in Canada*. Toronto: Homeless Hub Research Paper Series #11.
6. Price, C., Wheeler, C., Shelton, J., & Maury, M. (Eds.) (2016). *At the Intersections: A Collaborative Report on LGBTQ Youth Homelessness*. True Colors Fund and the National LGBTQ Task Force. Homelessness Research Network Press.
7. Roche, B. (2005). *Sexuality and Homelessness*. Crisis UK. Retrieved from: <http://www.crisis.org.uk/publications-search.php?fullitem=131>
8. Learning Community (2013). *Mental Health of Homeless Youth 2013 Infographic*. Retrieved from: <http://learningcommunity.ca/lcwp/tags/mental-health-of-homeless-youth/>
9. Patrick, C. (2014). *Aboriginal Homelessness in Canada: A Literature Review*. Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
10. Cray, A., Miller, K., & Durso, L. E. (2013). *Seeking shelter: The experiences and unmet needs of LGBT homeless youth*. The Center for American Progress. Retrieved from: <https://www.americanprogress.org/wp-content/uploads/2013/09/LGBTHomelessYouth.pdf>

Evaluare finală

Lista detaliată de mai jos este utilă pentru a construi sau adapta o strategie privind gestionarea fenomenului tinerilor fără adăpost, astfel încât aceasta să respecte legislația internațională a drepturilor omului.

Planul de gestionare a fenomenului tinerilor fără adăpost ar trebui să:

- identifice tinerii fără adăpost, inclusiv pe cei care fac parte din grupurile marginalizate de populație;
- facă referiri explicite la drepturile omului;
- asigure formarea tuturor grupurilor de interes în legătură cu respectarea drepturilor omului;
- consulte opiniile tinerilor fără adăpost în cadrul fiecărei etape a procesului de gestionare a fenomenului;
- respecte principiile de nediscriminare și egalitate;
- fixeze ținte imediate, pe termen scurt și pe termen lung, cu privire la respectarea drepturilor omului;
- fixeze ținte speciale de atins în privința grupurilor marginalizate;
- se bazeze pe resurse adecvate;
- implice toate nivelurile de guvernare și diferitele categorii de actori;
- monitorizeze progresul realizat conform unei strategii detaliate;
- stabilească mecanisme interne și externe pentru monitorizarea și evaluarea acțiunilor întreprinse;
- asigure o procedură adecvată pentru raportarea individuală sau de grup a situațiilor neconforme.

Referințe bibliografice

- Bardine, D. et al. (2014). *Youth Homelessness in America*. The National Network for Youth. Retrieved from: <https://www.nn4youth.org/wp-content/uploads/NN4Y-Youth-Homelessness-in-America-2014.pdf>.
- Barnaby, L., Penn, R. & Erikson, P. (2010). Drugs, Homelessness & Health: Homeless Youth Speak Out About Harm Reduction. *The Shout Clinic Harm Reduction Report, 2010*. Toronto: Shout Clinic and Central Toronto Community Health Centres.
- Baron, S. (2013). Why street youth become involved in crime. In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow, & A. Marsolais (Eds.) *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice* (pp. 353-368). Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
- Bender et al. (2014). Trauma Among street-involved youth. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 22(1), 53-64. Retrieved from: <http://ebx.sagepub.com.proxy.library.carleton.ca/content/22/1/53.full.pdf>
- Boivin, J.F., Roy, E., Haley, N., & Galbaud du Fort, G. (2005). The health of street youth: A Canadian perspective. *Canadian Journal of Public Health*, 96(6), 432-437.
- Braitstein, P., Li, K., Tyndall, M., Spittal, P., O'Shaughnessy, M. V., Schilder, A., ... Schechter, M. T. (2003). Sexual violence among a cohort of injection drug users. *Social Science Medicine*, 57(3), 561-9.
- Clarke, A. et al. (2015). *Estimating the scale of youth homelessness in the UK*. Cambridge Centre for Housing & Planning Research. Retrieved from: <http://centrepnt.org.uk/media/1522377/Cambridge%20full%20report%20-%20scale%20of%20youth%20homelessness.pdf>
- Forchuk, C., Richardson, J., Laverty, K., Bryant, M., Csiernik, R., Edwards, B., ... Kelly, C. (2013). Service preferences of homeless youth with mental illness: Housing first, treatment first, or both together. In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow & A. Marsolais (Eds.), *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice* (pp. 95-109). Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
- Gaetz, S. (2004). Safe streets for whom? Street youth, social exclusion and criminal victimization. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 46(4), 423-455.
- Gaetz, S., & O'Grady, B. (2013). Why don't you just get a job? Homeless youth, social exclusion and employment training. In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow & A. Marsolais (Eds.), *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice* (pp. 243-268). Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
- Gaetz, S., & O'Grady, B. (2002). Making money: Exploring the economy of homeless workers. *Work, Employment and Society*, 16(3), 433-456.
- Gaetz, S., O'Grady, B., & Buccieri, K. (2010). *Surviving crime and violence: Street youth and victimization in Toronto*. Toronto, ON: Justice for Children and Youth & the Homeless Hub.
- Hagan, J., & McCarthy, B. (1997). *Mean streets: Youth crime and homelessness*. United Kingdom: Cambridge University Press. Retrieved from: <http://www.homelesshub.ca/library/mean-streets--youth-crime-and-homelessness-35035.aspx>
- Kidd, S.A. (2013). "Mental Health and Youth Homelessness: A critical review." In S. Gaetz, B. O'Grady, K. Buccieri, J. Karabanow, & A. Marsolais (Eds.) *Youth homelessness in Canada: Implications for policy and practice* (pp. 217-227). Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
- Kidd, S. A. (2004). The walls were closing in, and we were trapped - A qualitative analysis of street youth suicide. *Youth & Society*, 36(1), 30-55.
- Kulik, D., Gaetz, S., Levy, A.S., Crowe, C., Ford-Jones, L. (2011). Homeless youth's overwhelming health burden – a review of the literature. *Pediatrics and Child Health* June/July 2011, 16, 43-47.
- McCay, E., & Aiello, A. (2013). The Need for Early Mental Health Intervention to Strengthen Resilience in Street-involved Youth. In Gaetz, S., O'Grady, B., Buccieri, K., Karabanow, J., & Marsolais, A. (eds) *Youth Homelessness in Canada: Implications for Policy and Practice*. Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
- Organizația "Salvați Copiii", București (2014). Evaluarea fenomenului „copiii și tinerii străzii” – Cercetare socială de tip cantitativ. București: Speed Promotion. Retrieved from: http://salvaticopiii.ro/upload/p0001000100050001_Raport%20copiii%20strazii.pdf
- O'Grady, B., Gaetz, S., & Buccieri, K. (2011). *Can I see your ID? The policing of homeless youth in Toronto*. Homeless Hub Research Report Series #5. Toronto, ON: Homeless Hub. Retrieved from: http://www.homelesshub.ca/ResourceFiles/CanISeeYourID_nov9.pdf
- Tarasuk, V. & Dachner, N. (2013). Homeless Youth, Nutritional Vulnerability, and Community Food Assistance Programs. In Gaetz, S., O'Grady, B., Buccieri, K., Karabanow, J., & Marsolais, A. (Eds.) *Youth Homelessness in Canada: Implications for Policy and Practice*. Toronto: Canadian Homelessness Research Network Press.
- Tarasuk, V., Dachner, N., Poland, B., Gaetz, S. (2009). Food deprivation is integral to the 'hand to mouth' existence of homeless youth in Toronto. *Public Health Nutrition*. Jan 15, 1-6.
- Thrane, L. E., Hoyt, D. R., Whitbeck, L. B., & Yoder, K. A. (2006). Impact of family abuse on running away, deviance, and street victimization among homeless rural and urban youth. *Child Abuse and Neglect*, 30, 1117-1128.